

BARKODI



REPUBLIKA E SHQIPËRISË  
MINISTRIA E ARSIMIT DHE E SHKENCËS  
AGJENCIA KOMBËTARE E PROVIMEVE



## PROVIMI I MATURËS SHTETËRORE 2012

### I DETYRUAR

### VARIANTI A

E shtunë, 2 qershor 2012

Ora 10.00

**Lënda: Letërsi dhe Gjuhë shqipe**

**Shkollat e mesme të gjuhëve të huaja  
(kurrikula e vjetër)**

**Udhëzime për nxënësin**

Testi në total ka **25 pyetje**, 13 pyetje me zgjedhje (alternativa) dhe 12 pyetje me zhvillim.

Testi është i ndarë në dy pjesë.

Në të tri pjesët ka pyetje me **zgjedhje** dhe me **zhvillim**. Në pyetjet me zgjedhje rrethoni **vetëm** shkronjën përbri përgjigjes së saktë, ndërsa për pyetjet me zhvillim është dhënë hapësira e nevojshme për të shkruar përgjigjen.

Koha për zhvillimin e pyetjeve të testit është **2 orë e 30 minuta**.

Pikët për secilën kërkesë janë dhënë përbri saj.

**Për përdorim nga komisioni i vlerësimit**

Kërkesa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Pikët										
Kërkesa	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Pikët										
Kërkesa	21	22	23	24	25a	25b	25c	25d		
Pikët										

Totali i pikëve

**KOMISIONI I VLERËSIMIT**

1.....Anëtar

2.....Anëtar

**PJESA I****EPOSI I KRESHNIKËVE - “Martesa e Halilit” (fragment)**

- N'vatër tande, Mujë, kemi qëllue,  
 Mos na ki randë për një fjalë...  
 Qysh Halilin s'e martove?  
 Janë martue krejt moshë e tij...  
 At'u dhimbën paret për me i dhanë?  
 At'u dhimbën dasmat për me i ba?  
 Tutna<sup>1</sup> djalin dikush po na e rre<sup>2</sup>  
 Shpesh e shpesh po bie n'Kotorre t'Reja,  
 Rob të gjallë djalin po e zanë;  
 Le konakun, Mujë, po ta fikin,  
 Ma zi fisin, Mujë, po na koritin...  
 - Faqebardhë, more shokë, ju qofsha,  
 Sa mirë hallin po ma ditki burra...  
 Kujt po i dhimbsen dasmat për vlla t'vet?...  
 Atëherë djali ka nisë me folë:  
 - Kah kam vlla e kah kam motër,  
 Vdeksha para n'u martofsha,  
 Se gjithë gratë e krahinës ku janë...  
 Bash si motra që po m'duken.  
 Dheu m'ka mbulue e fat s'i qita vedit<sup>3</sup>  
 Po s'e mora Tanushën e Krajlit  
 E unë Tanushën vetë e kam pa:  
 Gja ma t'mirë s'sheh njeriu nën këtë diell!  
 Vetulla e saj e drejtë si fiskaja<sup>4</sup>  
 Shtegu i ballit si shtegu i malit,  
 Kur merr hana me prendue<sup>5</sup>  
 Syni i saj si kokrra e qershisë,  
 E ka qerpikun si krahu i dallëndyshes,  
 Fytyra e saj si kuqet molla n'degë,  
 Hunda e drejt-o si kalemi i Tushës<sup>6</sup>  
 Goja e vogël si lulja që shpërthen,  
 Dhambët e bardhë si gurëzit e lumit  
 Fill mbas shiut, kur po i shndrit dielli,  
 Qafa e saj si qafa e pëllumbit,  
 Shtati i saj posi shtat çetine<sup>7</sup>  
 Mishi i dorës pors i rremi<sup>8</sup> i shemshirit<sup>9</sup>...

**FJALOR**

- |                                    |  |
|------------------------------------|--|
| 1. <b>tutna</b> - kemi frikë       | 6. <b>Tushës</b> - argjendar i famshëm |
| 2. <b>rre</b> – gënjen             | 7. <b>çetine</b> - pisha               |
| 3. <b>vedit</b> - vetes            | 8. <b>rremi</b> - dega                 |
| 4. <b>fiskaja</b> - thupër e hollë | 9. <b>shemshiri</b> – lloj druri       |
| 5. <b>prendue</b> - perënduar      |  |

Për pyetjet nga 1 deri në 7 rrethoni alternativën e saktë.

1. Cikli i kreshnikëve bën pjesë në: **1 pikë**
  - A) lirikën popullore;
  - B) epikën historike;
  - C) epikën legjendare;
  - D) kanunin e Lekë Dukagjinit.
  
2. Vargu i ciklit të kreshnikëve është: **1 pikë**
  - A) 8-rrokësh;
  - B) 9-rrokësh;
  - C) 10- rrokësh;
  - D) 12-rrokësh.
  
3. Shqetësimi kryesor në këtë fragment është: **1 pikë**
  - A) mosbindja e Halilit për të dëgjuar Mujin.
  - B) shkelja e ligjeve të Malësisë nga Halili.
  - C) pse Halili nuk po martohet ende.
  - D) vështirësia për të gjetur një nuse të denjë.
  
4. Figura e stilistikës e përdorur më shumë në këtë fragment është: **1 pikë**
  - A) metafora;
  - B) krahasimi;
  - C) paralelizmi figurativ.
  - D) simboli.
  
5. Cili është reagimi i Mujit ndaj shqetësimit të kreshnikëve? **1 pikë**
  - A) Nervozohet nga ndërhyrja e tyre patak.
  - B) Ndryshon temën e bisedës.
  - C) Ndan me ta shqetësimin e vet.
  - D) Mbetet pa fjalë dhe nuk di ç'të thotë.
  
6. Cili nga vargjet e mëposhtme është ndërtuar mbi figurën e hiperbolës? **1 pikë**
  - A) Fill mbas shiut, kur po i shndrit dielli
  - B) Gja ma t'mirë s'sheh njeriu nën këtë diell
  - C) Le konakun, Mujë, po ta fikin
  - D) Tutna djalin dikush po na e rre
  
7. Folja është përdorur në mënyrën dëshirore në vargun: **1 pikë**
  - A) - N'vatër tande, Mujë, kemi qëllue
  - B) Vdeksha para n'u martofsha
  - C) Bash si motra që po m'duken
  - D) Kujt po i dhimbsen dasmat për vlla t'vet

8. Zbuloni ç' marrëdhënie ekzistojnë midis Mujit dhe kreshnikëve, nëpërmjet dialogut që zhvillohet midis tyre. Ilustroni me shembuj (të paktën dy) këtë marrëdhënie. **4 pikë**
- \_\_\_\_\_
- \_\_\_\_\_
- \_\_\_\_\_
9. Pse Halili nuk pranon të martohet me asnjë nga vajzat e krahinës? **1 pikë**
- \_\_\_\_\_
- \_\_\_\_\_
10. Argumentoni përmes tri detajeve, të përdorura në vargjet ku përshkruhet portreti i Tanushës (*Vetulla e saj...*), se bukuria e saj është dhënë jo e ngrirë, por në lëvizje dhe tepër e gjallë. **4 pikë**
- \_\_\_\_\_
- \_\_\_\_\_
- \_\_\_\_\_
11. Shpjegoni dallimin midis dy vargjeve të mëposhtme: **2 pikë**
- Le konakun, Mujë, po ta fikin,  
Ma zi fisin, Mujë, po na koritin...*
- \_\_\_\_\_
- \_\_\_\_\_
12. Cili është qëllimi i rapsodit që mbledh aq shumë objekte dhe dukuri, nga më të bukurat e natyrës, për të bërë portretin e Tanushës? **1 pikë**
- \_\_\_\_\_
- \_\_\_\_\_
13. Ku është fokusuar më shumë rapsodi në përshkrimin e Tanushës? Pse? **2 pikë**
- \_\_\_\_\_
- \_\_\_\_\_
14. Gjuha e përdorur në Ciklin e Kreshnikëve ka forma gjuhësore të shqipes së vjetër. Gjeni në fragment një ndryshim fonetik dhe një leksikor. **2 pikë**

Shqipja e vjetër

Shqipja e sotme

Fonetik \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Leksikor \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**PJESA II****Balzak – “Evgjeni Grande” (fragment)****Vdekja e Grandesë**

Më në fund çastet e agonisë po afroheshin, ai alamet trup i fortë, i ngjeshur, filloi të përleshet me shkatërronjësen e çdo gjëje të gjallë, me vdekjen. Më kot Evgjenia me Nanonë, përpiqeshin ta bindnin që të mbulohej dhe të rrinte shtrirë; atij i pëlqente të qëndronte në vatër pranë zjarrit, pranë derës ku gjendej thesari. I merrte ato mbulesa, i mblidhte kruspull dhe i thoshte Nanosë:

- Kyçe këtë derë se mos më vjedhin!

Dhe kur kishte fuqi të hapte pak sytë, aty ku ishte përqendruar e tërë jeta e tij, i kthente dhe i mbërthente shpejt e shpejt nga dera e hekurt, ku dergjeshin thesaret dhe me zë të dredhur prej një paniku të brendshëm i thosh së bijës:

- Janë aty? Aty janë?

- Po, baba!

- Hapi sytë katër; kujdes për florinjët! M'i sill këtu para syve të mi!

Evgjenia i shtronte ar mbi tryezë dhe ai rrinte orë të tëra duke kullotur sytë mbi verdhushkat, tamam si ajo fëmija që porsa fillon t'i shquajë sendet, nga njëri te tjetri dhe sodit si e habitur të njëjtin send. Nga buzët e plakut shkëputej atëherë një nënqeshje e pikëlluar, e brengosur.

- Sa ma ngroh zemrën ky i shkretë!- thosh nganjëherë dhe fytyra e tij shkëlqente nga drita e lumturisë.

Kur arriti prifti i famullisë për ta kunguar, sytë e bablokut, të cilët prej disa orësh dukeshin si të shuar, me ta parë kryqin, shandanët, vazën e argjendit të kungatës u ringjallën. Nishani që kish në majë të hundës, u lëkund për të fundit herë. Kur prifti ia afroi kryqin e praruar në buzë për ta puthur, ai shtriu, i babëzitur e i llahtarshëm, dorën që ta kapë; ky mundim i fundit i kushtoi jetën.

Thirri Evgjeninë, megjithëse e kish pranë; po sytë i qenë veshur dhe nuk e pa dot të gjunjëzuar që po derdhte lot mbi dorën e tij të ngrirë.

- Më jep uratën, baba!- iu lut e bija.

- Më ruaj me kujdes çdo gjë! Do të më japësh hesap atje lart.- tha plaku duke provuar me këto fjalët e tij të fundit se krishtërimi duhej të qe feja e koprracëve.

Për pyetjet nga 15 deri në 20 rrethoni alternativën e saktë.

15. “Evgjeni Grande” është roman: **1 pikë**
- A) romantik;
  - B) realist;
  - C) psikologjik;
  - D) filozofik.
16. Plaku Grande dallohet për këtë tipar karakteristik: **1 pikë**
- A) dhimbsurinë;
  - B) maniakerinë;
  - C) pasivitetin;
  - D) pesimizmin.
17. Ngjarjet në roman zhvillohen në: **1 pikë**
- A) Paris;
  - B) Ruan;
  - C) Somyr;
  - D) Tur.
18. E vetmja gjë që e qetëson plakun Grande është: **1 pikë**
- A) besnikëria e Nanosë.
  - B) prania e së bijës.
  - C) pamja e arit mbi tavolinë.
  - D) ngrohtësia që i jep zjarri.
19. Në këtë fragment plakun Grande e zë shpesh paniku, sepse: **1 pikë**
- A) ka frikë nga vdekja.
  - B) ka frikë mos e vjedhin.
  - C) mund të vdesë i vetmuar.
  - D) po e lë vetëm Evgjeninë.
20. Në takimin me priftin, plakun Grande përpiqet: **1 pikë**
- A) t’i japë atij amanetet e fundit.
  - B) t’i lutet t’i falë mëkatet.
  - C) t’i marrë kryqin e artë.
  - D) të shmangë çdo kontakt me të.

21. Si është dhënë portreti i Grandesë në këtë fragment? Gjeni të paktën dy shprehje, që japin thelbin e këtij portreti. **4 pikë**

---

---

---

---

22. Si është qëndrimi i plakut Grande ndaj Evgjenisë tani që ndodhet përballë vdekjes së pashmangshme? A ka ndryshuar ai? Pse? **3 pikë**

---

---

---

23. Cili është raporti që vendos plakun Grande midis vdekjes që po e merr dhe pasionit për para? **2 pikë**

---

---

24. Kjo skenë kulmore e romanit përshkohet nga një dramacitet i thellë. Shpjegoni se nga buron ai. Argumentoni mendimin tuaj me ilustrime (të paktën dy) nga teksti. **4 pikë**

---

---

---

---

25. Argumentoni në formën e një eseje, pse plaku Grande mbetet viktimë e pasionit mbizotërues.

8 pikë

---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---

Shtjellimi i idesë	Organizimi dhe struktura	Stili dhe origjinaliteti	Saktësia gjuhësore (sintaksa dhe drejtshkrimi)	Totali
(25a)	(25b)	(25c)	(25d)	25
2 pikë	2 pikë	2 pikë	2 pikë	8 pikë